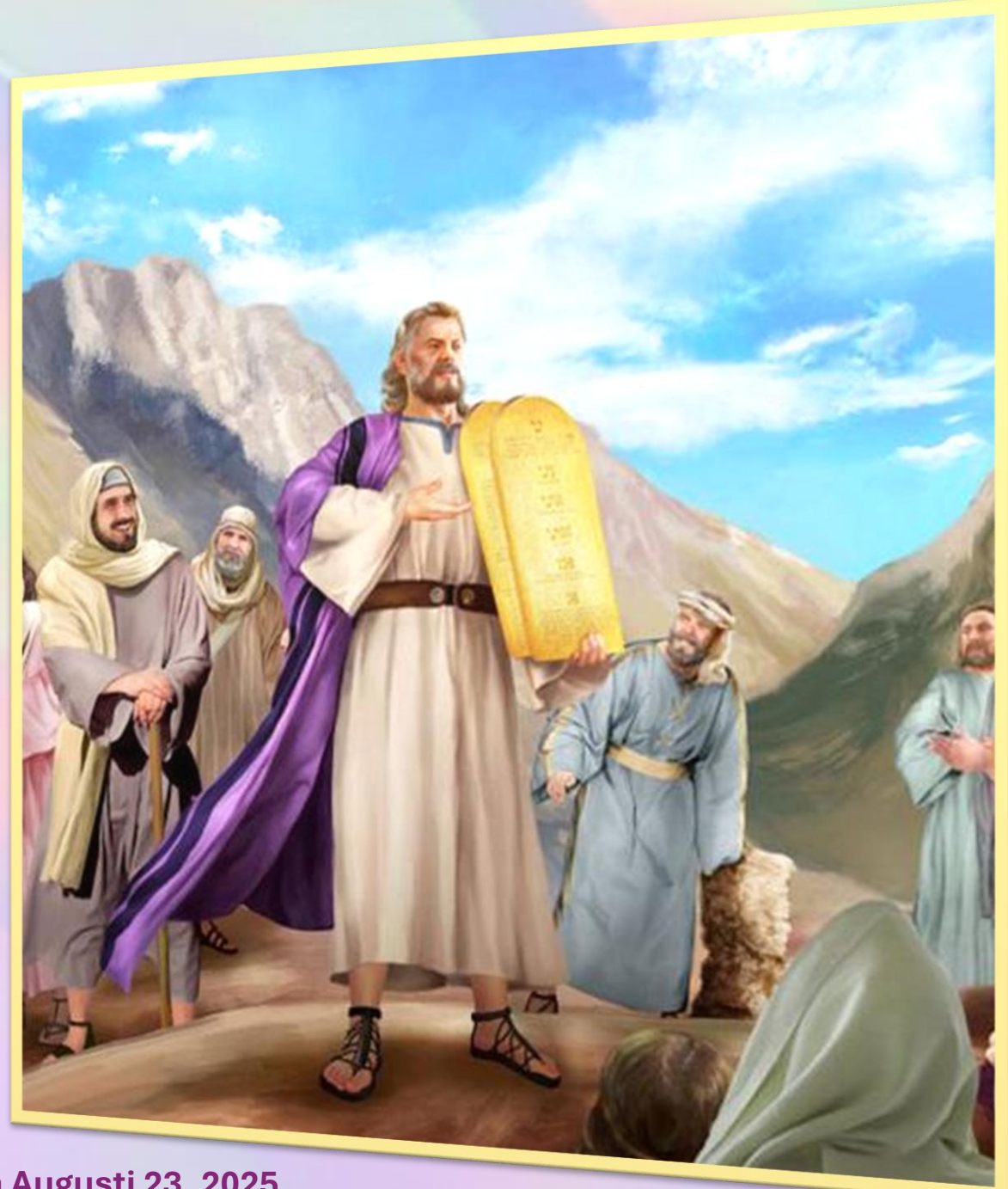

KĪRĪKANĪRO HAU SINAI

Lesoni 8 ya Augusti 23, 2025

"Inyuĩ ene nĩmweyoneire ũrĩa
Ndeekire bŭrŭri wa Misiri, o na
ũrĩa ndahaanire ta ndamũkuuire na
mathagu ma nderi, ngĩmũrehe harĩ
nĩ. Na rĩrĩ, mũngĩnjathĩkĩra biũ na
mũmenyerere kĩrĩkanĩro gĩakwa-rĩ,
gatagatĩ-inĩ ka ndŭrĩrĩ ciothe, inyuĩ
mũgaatuĩka andũ akwa a goro. O
na gũtuĩka thĩ yothe nĩ yakwa-
rĩ, inyuĩ mũgaatuĩka ũthamaki
wakwa wa athĩnjĩri-Ngai na rŭrĩrĩ
rwamũre.' Ciugo icio nĩcio ũkwĩra
andũ a Isiraeli" Thaama 19:4-6, NKJV

Kūringa Iriya itume rĩarĩ ikinyũkia inene mũno kũrĩ Aisraeli. Ikinyũkia rĩa kerĩ rĩarĩ kwanĩrwo kwa Watho kũhĩtũkĩra kanua ka Ngai We Mwene.

Ihinda-inĩ rĩu, Isiraeli yaciarirwo ta rũrĩrĩ rũtheru. Yamũkĩrire mawatho marĩa mangĩatirire ũtũũro wao.

Mo marĩ makĩria ma o kĩ-ndini, gĩthirikari, kana watho wa kĩ-hinya wa mwĩrĩ. Mathani Ikũmi, mũthingi wa mawatho maya mangĩ moothe, marĩ mũhianĩre wa mũtugo wa Ngai kũna na, nĩũndũ ũcio, matihinyagĩrĩria o Aisraeli tu, no nĩ ciana cioothe cia Ngai.

➡ Kūneanwo kwa Watho:

➤➤ Amũkĩri a Watho (Thaama 19:1-8)

➤➤ Mũheani wa Watho (Thaama 19:9-25)

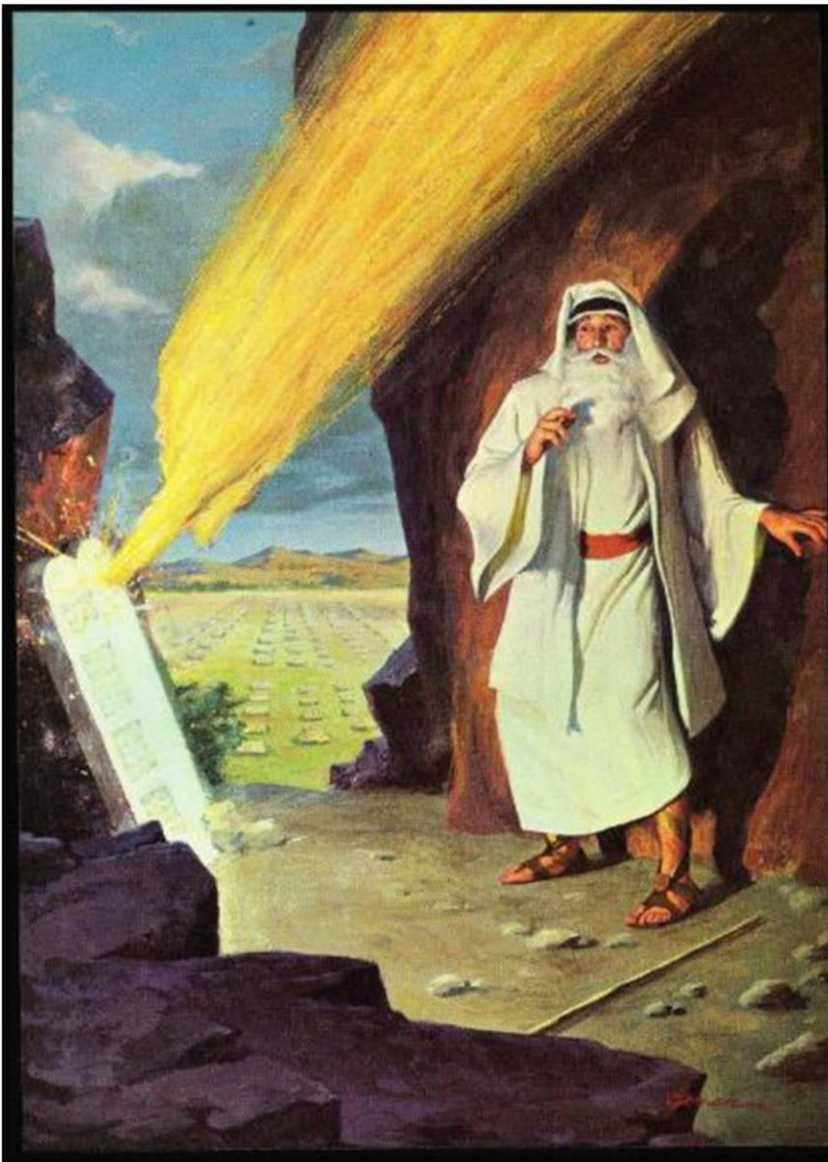
➤➤ Mathani marĩa Ikũmi (Thaama 20:1-17)

➡ Uuge wa Watho:

➤➤ Bata/wĩra wa Watho.

➤➤ Watho ta kĩranĩro.

➤➤ Watho ta kĩrĩkĩrĩro.

KŪNEANWO
KWA
WATHO

AMŪKĪRI A WATHO

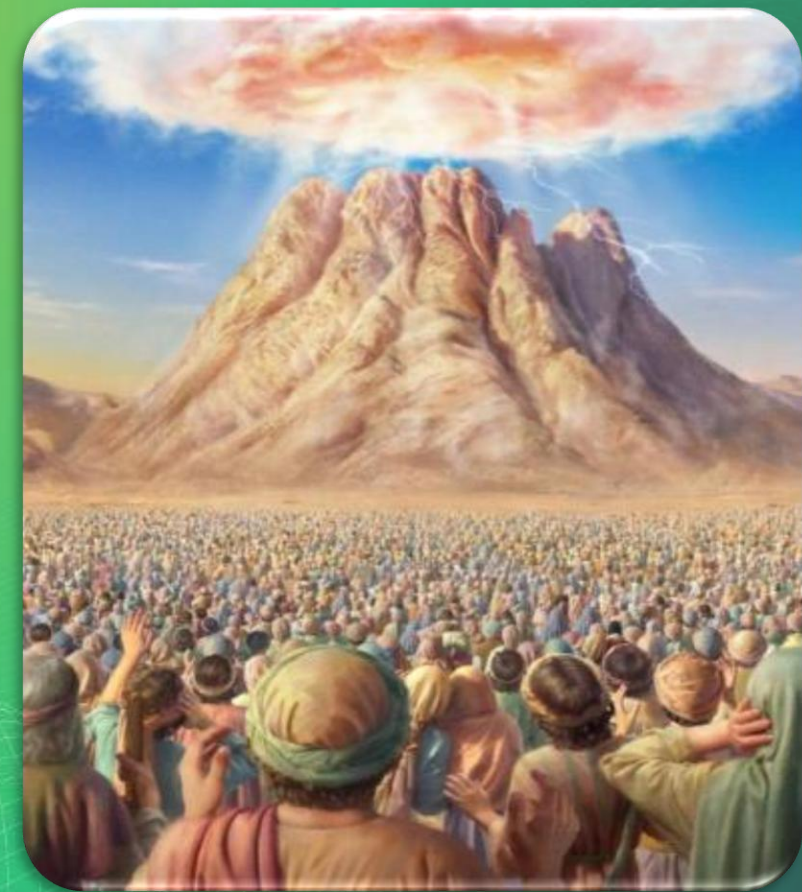
"Inyuĩ ene nĩmweyoneire ũrĩa Ndeekire bŭrŭri wa Misiri, o na ũrĩa ndahaanire ta ndamũkuuire na mathagu ma nderi, ngĩmũrehe harĩ nĩ."
(Thaama 19:4)

Nĩkĩ gĩatũmĩte Ngai arute Aisraeli Misiri?

mamũtungate (Tham. 5:1; 7:16; 8:1, 20; 9:1, 13; 10:3). Meka ũguo, mangĩamũkĩrire moguni manene (hamwe namo bŭrŭri wa Kanani).

Thĩiniĩ wa mweri wa gatatũ thutha wa kuuma Misiri, makĩamba hema hakuhĩ na Kĩrĩma gĩa Sinai. Hau mĩthingi ya kũmbwo/ gũciarwo kwa bŭrŭri/rŭrĩrĩ rwa Aisraeli rũkĩhandwo. Ngai akĩũria magĩe na kĩrĩkanĩro nao na magĩtĩkĩra (Tham. 19:1-8).

Mangĩetĩkĩrire kĩrĩkanĩro, Aisraeli mangĩatuĩkire kĩ (Tham. 19:5-6)?

ANDŪ ATHERU

Mangĩeneanire kwĩ Ngai kaimana, na maguũrie mũtugo Wake.

ŪTHAMAKI WA ATHĨNJĪRI

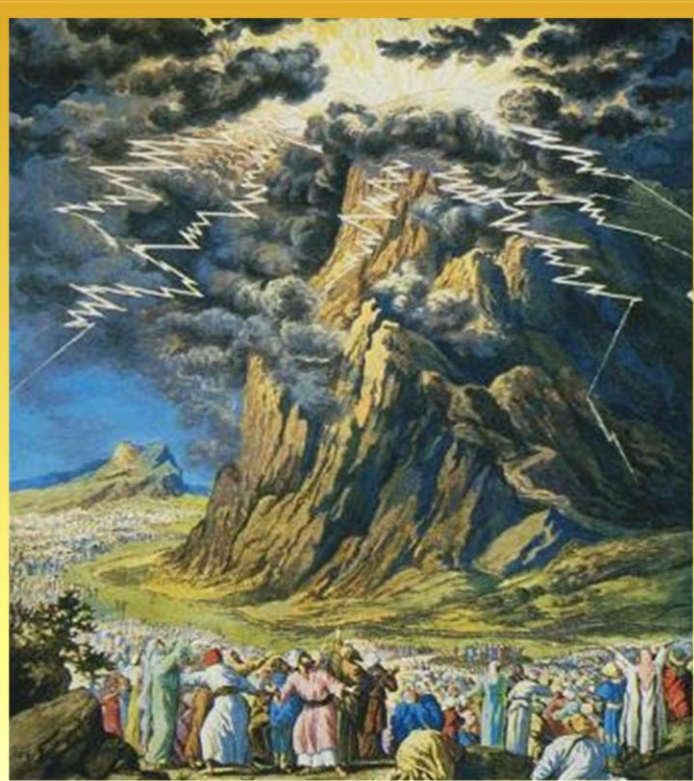
Mangĩanyitithanirie andũ angĩ na Ngai, mamarute mathani Make.

MANAGĨ MOIMĨTE KWĨ NGAI

Ngai angĩature Aisraeli mũtambo wa gũtheria thĩ na ũgĩ ũmũkoniĩ.

MŪHEANI WA WATHO

“Kĩrĩma gĩa Sinai kĩahumbĩrĩtwo nĩ ndogo, tondũ Jehova aikũrũkire igũrũ wakĩo arĩ mwaki-inĩ. Nayo ndogo ĩgĩtoogororoka kuuma igũrũ rĩa kĩrĩma ta ndogo ĩkuuma riiko-inĩ inene; nakĩo kĩrĩma gĩgĩthingitha na hinya”
(Thaama 19:18)

Kuonanio kwa Watho wa Ngai hau Sinai warĩ ũndũ wa hinya na wĩ guoya (Ahib. 12:18-21). Gũtiarĩ mũndũ wetereire ũndũ ta ũcio. Kwoguo, andũ mabataraga gwĩtheria kabere na maige mũigana wa ũraihĩrĩria nĩguo matininwo nĩ riri mũkaru wa Ngai (Thama. 19:10-12).

Kwĩonanio gĩkĩ kĩagĩrĩire nĩkĩ?

Ciugo iria Ngai arĩ amarĩrie o ciarĩ kwambarario kwa mūtugo Wake Mwene. Gũciathĩkĩra nĩ muoyo; kũmarega nĩ gĩkuũ. Aisiraeli mabataraga kũmenya kaimana bata mũnene na uuge wa “ciugo cia kĩrĩkanĩro, Mathani Ikũmi” (Thama. 34:28).

Mĩandĩko ĩrĩ nĩ nyandĩke ya Watho ũyũ: ũmwe kĩambĩrĩria gĩa Thama, na ũngĩ thĩiniĩ wa mĩario ya Musa’ ya mũico mbere kũingĩra Kanaani.

Ona gũtuĩka makĩneanwo harĩ ta ũndũ wa kũrehe guoya, Watho wonanagia weega mūtugo wa Ngai: wendo (Aroma. 13:10).

MATHANI MARĨA IKŪMI

“Nĩ nĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, kuuma bũrũri wa ũkombo” (Thaama 20:2)

Ngai onanagia Watho na kũrehe mũthingi wa ũruti wĩra wago ũtheri-inĩ: “Nĩ ndĩmũkũũrĩte kuuma mehia-inĩ manyu, kwoguo, ũũ nĩguo mwagĩrĩrwo gwĩka kuuma rĩu gũthĩĩ na mbere” (Thama. 20:2). Kũhingia Watho nĩ, harĩ ithuĩ, wamũkĩria kũrĩ ũkũũri. Nĩ wamũkĩria wa wendo wa wendo ũrĩa ũheanĩtwo.

“kwendana nĩkuo kũhingia watho” (Arom. 13:10)

WENDE NGAI (Gũ. 6:5; Tham. 20:3-11)

Gũtĩya na kwambararia Ngai
tũkĩmũhe mweke wa mbere
mĩtũrĩre-inĩ iitũ.

Gũtĩya Ngai tũtekũmũhanania
na mĩhianano

Gũtĩia rĩtwa rĩa Ngai, ngumo,
ona mĩtugo Wake

Gũtĩya mũthenya wa kũhurũka
na wa gũthathaiya, nĩguo
Thabatũ.

WENDE MŪNDŪ WA ITŪŪRA (Ala. 19:18; Tham. 20:12-17)

Kũhe aciari gĩtĩyo

Kũhe ũtũũro gĩtĩyo

Gũtĩiya ũhikania

Gũtĩiya indo cia arĩa angĩ

Gũtĩiya nguumo ya arĩa angĩ

Gwĩtĩya ithuĩ ene nĩguo merirĩria ma wĩendi
matigathũkie mĩtugo itũ.

UUGE WA WATHO

BATA/WĨRA WA WATHO

“Nĩ ũndũ ũcio watho nĩguo waheirwo ũhoti wa gũtũtwara kũrĩ Kristũ, nĩguo tũtuuo athingu na ũndũ wa gwĩĩkia” (Agalatia 3:24 NIV)

Mamwe ma mawĩra /mabataro ma watho nĩ marĩkũ?

**Gũtweheria harĩ
waganu (Thab. 119:104)**

**Gũtũtwara
kũrĩ Kristũ
(Aga. 3:24)**

**Worotaga
mehia maitũ
(Aro. 7:7)**

**ũtũheaga
ũũgĩ
(Gũc. 4:6)**

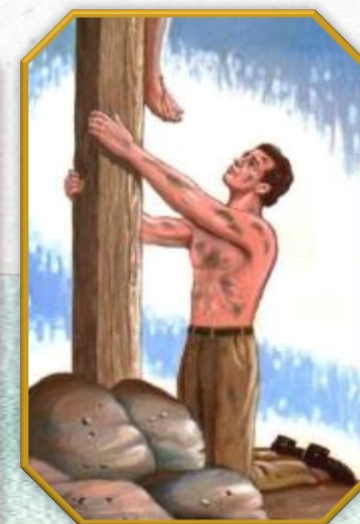
**ũtũheaga
wĩyathi
(Jakubu 2:12)**

**ũtũheaga
wongerereku
(Josh.1:8)**

**ũtũheaga
thayũ
(Thab. 119:165)**

**Kũhonokia ti ũmwe wa wĩra waguo (Aga. 2:16).
Watho nĩ ta gĩcicio ũrĩa harĩa mehia maitũ
monekaga (Jakubu 1 :23-25).**

**Kũũraga gĩcicio gũtĩngĩtheria gĩko; gũkĩherera
gũtĩngĩteithia onakuo. No tũtarĩ nakĩo “gĩcicio”
[watho] tũtĩngĩmenya nĩ tũrahakĩtwo gĩko [nĩ
wĩhia], aa nĩ twabataraga “gĩtama gĩa guoko”
[Kristũ] atũtherie.**

**Bibilia ĩtheragia wega atĩ: Watho nĩ mwega (Aro. 7:12);
kũũtarania nĩ mwago wakwa (Thab. 1:2). “Kaĩ nĩnyendete
watho waku-ĩ! Ndindaga ngĩtarania ũhoru waguo
mũthenya wothe” (Thab. 119:97).**

WATHO TA KĪRĪKANĨRO

“Nĩamũmenyithirie ũhoro wa kĩrĩkanĩro gĩake, na nĩcio CIUGO IRIA IKUMI, irĩa aamwathire mũrũmagĩrĩre, na agĩcooka agĩciamaandĩka ihengere-inĩ igĩrĩ cia mahiga” (Gũcokerithia.... 4:13, original Hebrew)

Thĩiniĩ wa Ahibirania, maita matatũ Mathani Ikũmi nĩ magwetetwo, metagwo “*ciugo iria ikũmi*” (Thama. 34:28; Gũc. 4:13; Gũc. 10:4).

Reke twĩcirie ũũ. Tũkoragwo tũgĩtua atĩa rĩrĩa tũrera mũndũ, “Ndakũhe kiugo gĩakwa”?

ũhoro wa ma, tũtirakũhe o na kĩ; nĩ kĩrĩkanĩro tũragĩa nakĩo nawe. Tũrakũmĩrĩria atĩ nĩ tũgwĩka ũndũ ũroneka.

Kũrĩ ũguo-rĩ, kĩhumo kĩa rĩtwa rĩa Kĩ-hibirania “*dabar*” no gĩtaũrwo ta “kiugo” kana “kĩranĩro.”

mũhiano: “Gũtirĩ kiugo [*dabar*]o na kĩmwe gĩa ciĩranĩro ciothe iria njega iria eeranĩire [*dabar*] na kanua ka ndungata yake Musa gĩtahingĩte” (1 Athamaki 8:56)

Mathani Ikũmi nĩ ciĩranĩro ikũmi Ngai atwĩragĩra ithuĩ, cirongoreirio gũtũtongoria njĩra-inĩ nũngĩrĩru.

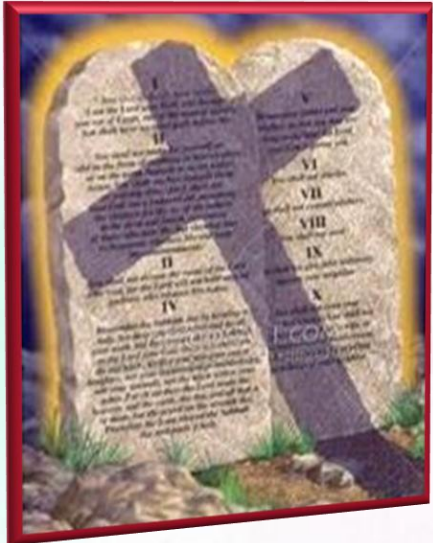

WATHO TA KĪRĪKĪRĪRO

“Nake Kristũ nĩwe wakinyirie ũhoro wa watho mũthia nĩgeetha kũgĩe na ũthingu kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩtĩkĩtie” (Aroma 10:4)

Kiugo “mũthia” kĩhũthĩrĩtwo nĩ Paũlũ thĩiniĩ wa Aroma 10:4 nĩ “telos.” kiugo gĩkĩ kiugaga atĩa?

Mũthingi wakĩo ugaga: gaturumo korotereirie ta gĩthimi kana gĩtũmi. Tũngĩkĩra (ũũge wa igũrũ ta): gĩturiha, kweherio, moimĩrĩra, gĩtũmi. Uge warĩo no ũtuirwo nĩ nĩ mũhari ũrĩa kĩhũthĩrĩtwo.

Tũngĩgĩtaũra ũũ ta atĩ “Kristũ nĩwe kweherio (*the termination*) kwa watho,” gũtĩkĩrĩ watho rĩngĩ kuma Jĩsũ akue’. Nĩũndũ ũcio gũtire wĩhia. Paũlũ angĩkorwo akĩhĩngĩca we mwene (Aroma. 7:7).

Tũngĩtaũra atĩ “Kristũ nĩwe *gaturumo karĩa* watho *worotaga*,” Paũlũ akĩrĩ mũkinyanĩru, tondũ watho ũrĩ o hinya, na ũtũtwaraga kũrĩ Kristũ (Aroma. 3:31; Gal. 3:24).

“Watho ndwagwetirwo ihinda-inĩ rĩrĩ ũgune tu Ahibirania. Ngai amaheire gĩtĩyo na kũmatua arangĩri na aigi a watho Wake, na warĩ ũigwo ta wĩhokeku mũtheru nĩũndũ wa thĩ handũ yarũma. ũhinyĩrĩria ũrĩa ũrĩ thĩiniĩ thĩiniĩ wa Decalogue (Mathani Ikũmi) mathĩrĩrwo mũndũ woothe, na maheanirwo ma gũtarĩria na wathani-inĩ wotho. Mathani ikũmi, makuhĩ, makinyanĩru, na mena hinya wa wathani, maronania ũigwithania wa mũndũ na Ngai na mũndũ na ũrĩa ũngĩ; na moothe marorerereirio igũrũ rĩa mũthingi mũrũmu wa mũrũgamo wa wendo.”